

Оскар Фрајзингер*

Меланхолија и иренаирџаноси

Ако би Србија суџра морала да ирисиуџи Евројској унији, њо би био велики џубиџак за човечансиџво. Тако би се изџубио један начин живоиџа џде су часовници мекши неџо на Далијеџвим сликама, џде жене више сањаре од џосџође Бовари, џде су мушкарци храбрији од вука ухваћеноџ у кљузу који себи оџкида шаџу да би се ослободио.

Осим сталних сусрета са старим пријатељем Србином, мој први прави контакт са Србијом био је позив председника Удружења књижевника Србије, који ми је понудио поетски азил, након што је швајцарско удружење одбило да ме прими у своје редове. То је био изванредан потез. Дакле, још постоји земља на свету где се људи подсмевају слици сервираној у свету о њима, земља у којој се људи ангажују за унапред изгубљене ствари и негативце попут мене, не хајући за потенцијалне реакције; дакле, изван Швајцарске још постоји земља која пружа отпор! Било је то довољно неуобичајено да ме нагна да postanем члан Удружења књижевника Србије. Отад, Србија и ја чинимо један необичан пар. Пар везан узајамном фасцинацијом, у

којој свако представља у очима оног другог нешто што никад неће бити.

Тако сам се једног дана обрео у Београду. Препешачио сам тај помало сив град, који је сав неодређено мирисао на угаљ и на кухињска испарења. Шетао сам Кнез-Михаиловом, попио кафу у Коларцу. Посматрао сам са тврђаве како протичу Сава и Дунав, и затечен обишао војни музеј где су, на паноима пожутелим од времена, до најситнијих детаља описане епизоде отпора против турског освајача. На крају сам провео неколико сати у невероватном зоо-врту који краси обод тврђаве.

У очима животиња пронашао сам исту меланхолију присутну у тако лепом и дубоком погледу предивних же-

* Аутор је посланик у парламенту Швајцарске.

на које шетају тротоаром, као богиње небеским подијумом. Меланхолија: то је кључна реч. Она влада свуда, у ваздуху, зидовима, лицима, и покретима људи. Као да нешто сатира град и његове становнике. Нешто што не може издржати једно људско биће, један народ, једна земља. У Београду, као да је цео свет Атлас..

Истражујући дубље, откривао сам узрок те меланхолије. То је осећај оних који посматрају како река тече и како време пролази, и при том остају убеђени да ништа неће изменити њихову судбину, да их нико неће ослободити коби која им се обрушила на рамена. Пролазећи кроз Београд, фрапирани смо зградама које још носе ожиљке рата са НАТО-ом, али нарочито многобројним зградама начетих временом. Овде је све отпор, отпор Американцима, савремености, времену, самом себи.

Да би се тај отпор савладао, простор је невероватно претрпан. Улице, радње, архитектура, саобраћајне осе, све је хаотично, презагушено, ирационално. Овде влада зачуђујућа предиспозиција за сналажење, за бављење свим и свачим. Као да је свему томе циљ да се евентуални освајач изгуби у кривинама лавиринта, у којима би после бескрајног кружења изгубио и жељу за освајањем.

Меланхолија и претрпаност: то су моји најснажнији утисци о овом малом балканском народу док газим по његовом тлу. Његова историја је почела једним поразом који су Срби носили у себи вековима, придајући му сакрални карактер моралне победе, на којој су изградили национални идентитет.

УХРАЊЕНИ РОБ У ЕВРОПСКОМ КАЗАМАТУ

Окрутни векови су довели освајаче са свих страна, са севера, југа, па чак и истока. Турци, Аустријанци, Немци, Енглези и Французи протутњали су овим просторима јурећи у рат на северу или југу. Ти господари рата су само пролазили, несвесни постојања српског народа, сем ако не би засметао. А Срби су то чинили све чешће, да би потврдили своје постојање и приказали се свету као народ: испречили би им се на путу. Временом је то постао доминантни став: Србин затрпава улице, радње, главу, чак себе самог оптерећује собом. Због тога се чини да је све у овој земљи у радовима и у ишчекивању, упркос њеној дугој прошлости и богатој култури. Србин је отпораш, шампион Пирових победа, нарочито над самим собом. У том отпору има извесне узвишености, несаломиве воље да се изазове судбина, иако се зна да је неминовна. Али тај потез је тако племенит, тако леп и узалудан да постаје узвишен.

Волим овај народ јер се опире свету, коби, времену које протиче, самом себи. Волим ту меланхолију у очима људи који, знајући да не могу изаћи као победници из једне неједнаке борбе, истрају у борби, зарад лепоте самог геста, зарад рехабилитације чина слободне воље, племенитости узалудног.

Ако би Србија сутра морала да приступи Европској унији, то би био велики губитак за човечанство. Тако би се изгубио један начин живота где су часовници мекши него на Далијеvim сликама, где жене више сањаре од госпође Бовари, где су мушкарци хра-

брији од вука ухваћеног у кљуса који себи откида шапу да би се ослободио.

Србија је одувек у рату са непријатељем који се налази унутар њених зидина и запоседа живот, невидљив и непобедив. Као Зангара у својој тврђави, и Србин се нада најгорем и најбољем што му може доћи споља. Али донекле је свестан да оно што га тишти лежи дубоко у њему самом, и да му не може утећи. Као узвишени осуђеник, посеже за другим затворима, ширим, светлијим, чистијим. Европска унија му један такав затвор представ-

ља у лепом светлу, под финансијском подршком Централне европске банке, уређеног тако зато што су Немци пожелели да постану Европљани, да не би били упамћени као потомци нациста. Ако би Србија прихватила ту превару, ако би пристала да прода свој понос будзашто, ступила би у један стерилан, функционалан, шаблонски простор, без оптерећења, у којем би остала анонимна. У њему би стекла статус добро ухрањеног роба, али би сем територије изгубила и историју и корене, а понајвише душу.

Зграда Генералштаба у Београду, бомбардована 1999.